

ULVENS PÅVIRKNING PÅ ELG I EN FORTETTET ULVEBESTAND

BARBARA ZIMMERMANN, PETTER WABAKKEN

Høgskolen i Innlandet, Fakultet for anvendt økologi, landbruksfag og bioteknologi, Campus Evenstad, 2480 Koppang

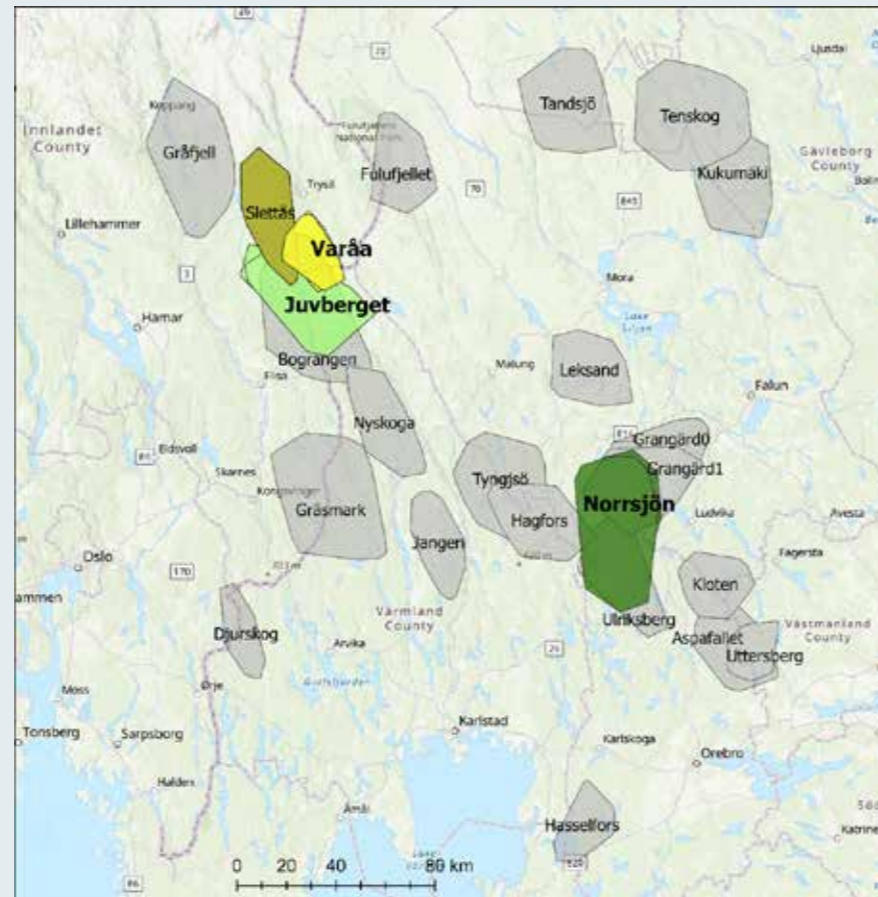
HÅKAN SAND, CAMILLA WIKENROS

Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekologi, Grimsö forskningsstation, 739 93 Riddarhyttan

I Skandinavia har tidligere gjennomførte studier vist at tettheten av både elg og ulv utgjør de viktigste faktorene som styrer påvirkningen av ulvens uttak på elgbestanden. Tetthet av ulv er i sin tur sterkt koblet til både flokkstørrelse og størrelsen på ulverevir i det aktuelle området. Disse studier har fremfor alt skjedd i ulvebestandens etableringsfase med relativt lav tetthet av ulv, store ulverevir, og i områder med relativt høy tetthet av elg (Figur 1). Målet med denne nye studien var å beregne ulvens uttak av elg under mer aktuelle forhold, men på samme vis som i tidligere gjennomførte studier. De nye studiene inngikk i prosjektet GRENSEVILT, et forskningssamarbeid om viltforvaltning på tvers av grensen med støtte fra Interreg Sverige-Norge.

Vi undersøkte påvirkningene av ulvens uttak med utgangspunkt i enkelte ulverevir og kunnskap om ulvens predasjonstakt, størrelsen på reviret og en beregning av elgtetthet. Studiene på ulvens uttak ble gjennomført i 2017-2019 og var konsentrert til fire ulverevir beliggende i nordre Värmland og tilgrensende områder i Innlandet fylket samt søndre Dalarna. Totalt ble det gjennomført 13 predasjonsstudier fordelt på 6 vinterstudier, 4 sommerstudier og 3 høststudier i fire ulverevir (Figur 1).

I de tidligere predasjonsstudiene gjennomført i 2001-2017 av det Skandinaviske Ulveforskningsprosjektet SKANDULV var det gjennomsnittlige antallet naborevir om vinteren 1,0 (n = 21) og om sommeren 1,8 (n = 14). For de sju undersøkte revir i GRENSEVILT var antallet naborevir 3,0 i gjennomsnitt, altså i områder med en fortettet ulvebestand.

▼
Figur 1. Kart over ulverevir der det tidligere (grå) og i de siste fire år (farget) har blitt gjennomført studier på ulvens uttak av elg og dens påvirkning på den lokale elgbestanden.

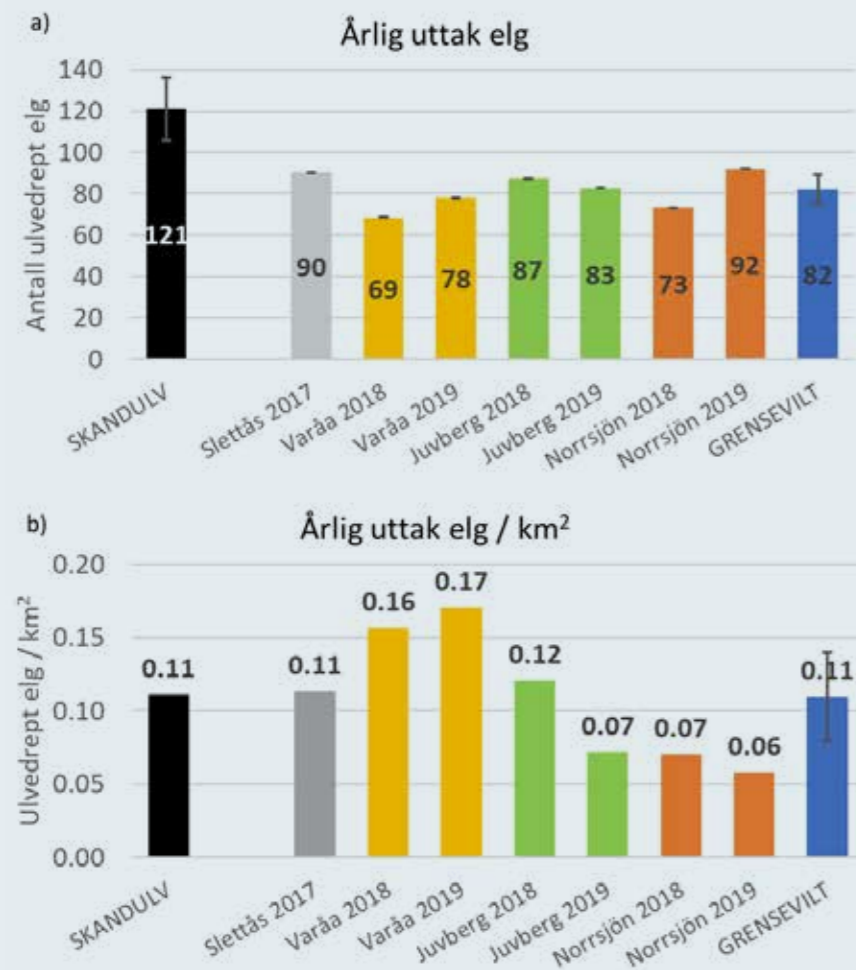

Bograngen-hannen merket i 2018 i regi av GRENSEVILT.

Foto: Barbara Zimmermann /GRENSEVILT.

► **Ulvens påvirkning på elg i en fortettet ulvebestand**

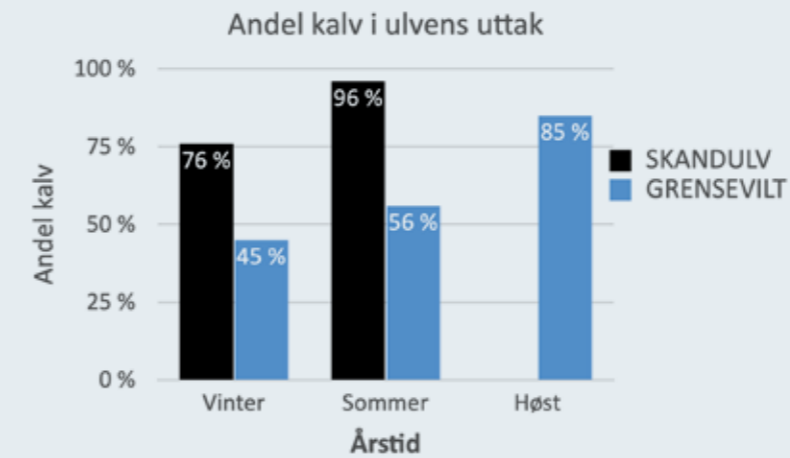
Figur 2. Det beregnede årlige uttaket av elg som antall (a) og tetthet (b) per ulverevir for de sju studiene i GRENSEVILT (fargede stolper) og gjennomsnittet for tidligere studier gjennomført av SKANDULV (n = 24) i perioden 2001-2017 (svart stolpe).

Totalt ble det registrert 154 ulvedrepte bytte-dyr. Av de større byttedyrene var det 131 elg, 5 hjort, 7 rådyr og ett villsvin. Det totale årlige uttaket av elg varierte mellom 69 og 92, med et gjennomsnittlig uttak på 82 (95% konfidensintervall KI = 75-89) elg per ulverevir og år (Figur 2a). Dette er lavere enn det beregnede uttaket av elg som har blitt registrert i de tidligere studiene i SKANDULVs regi, som oppgir 121 (95% KI = 100-144) elg per år og ulverevir. Størrelsen på de studerte revirene i GRENSEVILT var gjennomsnittlig noe mindre enn i de tidligere studiene, som førte til at det gjennomsnittlige predasjonstrykket for samtlige revir og år ble det samme som i de tidligere studiene (0,11 elg per km², Figur 2b).

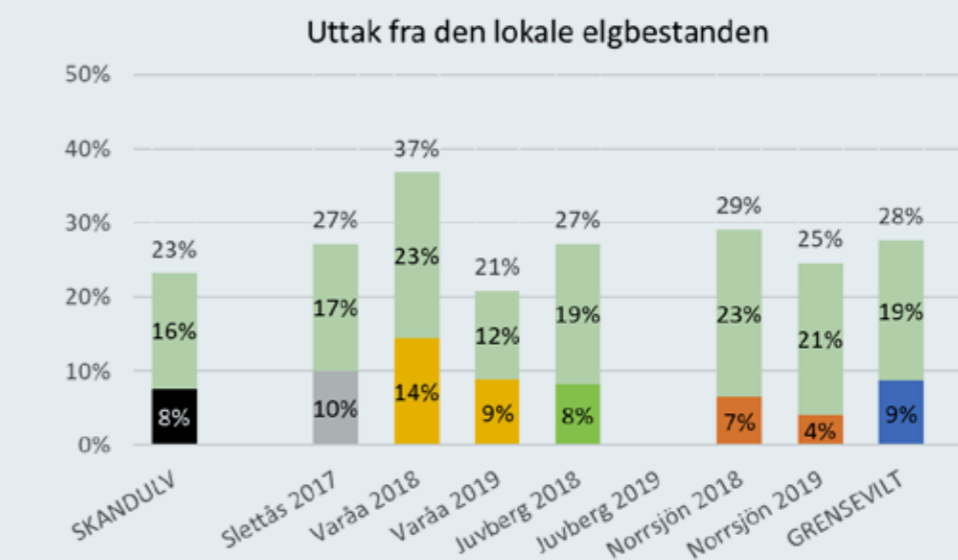
Vi fant i samtlige GRENSEVILT-studiene et lavere uttak av elg sammenlignet med tidligere studier. Det henger sannsynligvis sammen med en lavere andel kalv blant ulvedrept elg,

både om sommeren (56% nå versus 96% tidligere) og vinteren (45% nå versus 76% tidligere, Figur 3). En lavere andel kalv leder trolig til en lavere drapstakt, fordi det er mer mat på en voksen elg enn på en kalv, noe som kan føre til at ulvene bruker mer tid per kadaver. Forskjellen i drapstakten på grunn av kalveandelen er mest synlig på tidlig sommer, når kalvene er små, men de vokser fort, og det blir mindre tydelig forskjell i drapstakten fra høsten og utover. Hva som er grunnen til den høyere andelen voksen elg i ulvenes uttak i GRENSEVILT-studiene er per i dag ikke kjent.

Tidligere studier har vist at ulvene tar ut rundt 8% av den lokale elgbestanden årlig, dvs av all elg som finnes innenfor ulvereviret rett etter kalving. Studiene i GRENSEVILT viser omtrent det samme uttaksnivået (9%), men også på lik line med tidligere studier en betydelig variasjon mellom revir (Figur 4). Det motsvarende

Figur 3. Andelen kalv av ulvedrept elg på ulike årstider for studiene som ble gjennomført i regi av GRENSEVILT (n=7) og i tidligere studier i regi av SKANDULV (n = 24) i perioden 2001-2017.

Figur 4. Beregnet andel av elgbestanden innenfor ulverevir som er drept av ulv og elgjegere i løpet av ett år, som gjennomsnitt for de tidligere SKANDULV-studiene (første stolpe) og GRENSEVILT (siste stolpe), samt særskilt for GRENSEVILT-revirene.

uttaket fra elgjakten i ulverevirene ble beregnet til 19% i gjennomsnitt og varierte mellom 12% og 23%. Dermed utgjorde ulvens gjennomsnittlige uttak av elgbestanden 31% av det totale uttaket fra både ulv og jakt.

Denne studien viser på likheter med tidligere resultater og beregninger av ulvens påvirkning på elgbestanden og muligheter for elgens beskatning gjennom jakt i ulverevir, selv om våre nye resultater tyder på at ulvens påvirkning kan være noe høyere. Det kan forklares med at ulverevirene var noe mindre og elgtettheten noe lavere i de nye studiene sammenlignet med de tidligere studiene. Dessuten var andelen av voksen elg i ulvens uttak høyere i GRENSEVILT-studiene. Det kan føre til en sterkere påvirkning på elgens bestandsvekst, fordi voksen elg bidrar i større grad til neste års bestand enn kalver.

Som i tidligere beregninger fant vi relativt store ulikheter mellom revir i hvor stor andel av elgbestanden som ble drept av ulv og av elgjegere, og også hvor stor andelen av ulvens uttak var av elgens totale dødelighet. Det tyder på at noen elgbestander er inne i en positiv tilvekstfase, mens andre sannsynligvis har en negativ tilvekst i vente i de nærmeste årene. Et tydelig resultat fra samtlige ulverevir var likevel at jaktuttaket var i gjennomsnittet 2,6 (1,4-3,8) ganger større enn uttaket fra ulv.

Denne artikkelen er et sammendrag av rapporten "Predasjonsstudier på varg inom projekt GRENSEVILT - en jämförelse mellan nya och tidigare studier". Mer om prosjektet GRENSEVILT på prosjektets hjemmeside, Youtube-kanal og Facebook side.